

Wyrok z dnia 12 kwietnia 2006 r., III CSK 20/06

W razie odstąpienia przez finansującego od umowy ze zbywcą przedmiotu leasingu z powodu wad rzeczy i wygaśnięcia umowy leasingu, przysługująca finansującemu wierzytelność o zwrot ceny pomniejsza dług korzystającego z tytułu niezapłaconych rat (art. 709⁸ § 5 k.c.).

Sędzia SN Zbigniew Strus (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Marian Kocon

Sędzia SN Grzegorz Misiurek

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Andrzeja K. i Katarzyny K. – "P.-C." s.c. w K. przeciwko "V.-L.P." S.A. w W. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli ewentualnie o ustalenie, oraz z powództwa wzajemnego "V.-L.P." S.A. w W. przeciwko Andrzejowi K. i Katarzynie K. – "P.-C." s.c. w K. o zapłatę i wydanie rzeczy po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 kwietnia 2006 r. skargi kasacyjnej strony pozwanej "V.-L.P." S.A. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 30 czerwca 2005 r.

oddalił skargę kasacyjną i zasądził od pozwanej spółki na rzecz powodów solidarnie kwotę 1800 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy po rozpoznaniu sprawy z powództwa Andrzeja K. i Katarzyny K. (korzystających) przeciw "V.-L.P." S.A. (finansującemu) uwzględnił jedno z żądań powodów i ustalił skuteczność oświadczenia pozwanej spółki z dnia 21 sierpnia 2002 r. złożonego dostawcy: "I.I.S.", spółka z o.o. w W. o odstąpieniu od umów sprzedaży dwóch pieców piekarniczych i aparatu wsadowego. Uwzględnił również jedno z żądań powódki wzajemnej, zobowiązując pozwanych wzajemnie do wydania tych urządzeń w terminie 30 dni od uprawomocnienia się wyroku, a oddalił powództwo główne w zakresie żądania od finansującego oświadczenia woli o

odstąpieniu od umowy dostawy i wzajemne co do żądania zapłaty pozostałych rat leasingowych.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że urządzenia były wadliwe, co usprawiedliwiało odstąpienie finansującego od umowy sprzedaży – na żądanie korzystających, uprawnionych na podstawie art. 560 § 1 k.c. Odstąpienie doprowadziło do definitywnego przejścia własności rzeczy na dostawcę (art. 491 § 1 i art. 560 § 2 k.c.). Ze względu na zmianę stanowiska finansującego w przedmiocie odstąpienia i związane z tym zarzuty w procesie, Sąd stwierdził, że nie wykazał on przewidzianej w kodeksie cywilnym podstawy uchylenia się od skutków swego oświadczenia oraz nie zachował wymaganej w takim wypadku formy pisemnej. Skuteczne odstąpienie od umowy dostawy spowodowało wygaśnięcie umowy leasingu (art. 709⁸ § 5 k.c.). Sąd Okręgowy nie kwestionował prawa finansującego do żądania od korzystającego dalszych rat po rozwiązaniu umowy leasingu, lecz pomniejszonych o korzyści wynikające z ich zapłaty przed umówionym terminem i wygaśnięcia umowy leasingu oraz wygaśnięcia umowy ze zbywcą. Oceniając w tym aspekcie żądanie powoda wzajemnego w kwocie przewyższającej nieco 160 000 zł, Sąd uznał jego bezzasadność ze względu na przysługujące finansującemu roszczenie – ocenione jako korzyść – do producenta o zwrot ceny w kwocie przewyższającej 190 000 zł.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację finansującego, który domagał się zmiany wyroku przez zasądzenie na jego rzecz od korzystających kwoty 162 491 zł. Opierając rozstrzygnięcie na stanie faktycznym ustalonym w postępowaniu w pierwszej instancji, Sąd odwoławczy zaakceptował ocenę, że skarżąca nie wykazała skutecznego uchylenia się od swego uzasadnionego oświadczenia woli o odstąpieniu od umowy dostawy urządzeń, stanowiących rzeczy oznaczone co do gatunku. Wywołuje to konsekwencje prawne przyjęte przez Sąd pierwszej instancji. Sąd drugiej instancji uznał za nieusprawiedliwiony zarzut naruszenia art. 709⁸ § 5 k.c., ponieważ oddalenie powództwa powoda wzajemnego było wynikiem porównania wysokości roszczenia i korzyści uzyskanych na skutek odstąpienia od umowy dostawy oraz wygaśnięcia umowy leasingu, a wierzytelność finansującego o zwrot ceny była taką korzyścią. Sąd Apelacyjny nie zgodził się z zapatrywaniem powódki wzajemnej, że dochodzenie zwrotu ceny od dostawcy obciąża korzystającego, uznając jedność podmiotową tego uprawnienia i skutków jego

wykonania. Stwierdził też, że po wygaśnięciu umowy leasingu nie ma możliwości przelania na korzystającego uprawnień do zwrotu ceny.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniosła pozwana spółka, zarzucając naruszenie art. 709⁸ § 5 w związku z art. 494, art. 353¹ oraz 509 § 1 i 2 k.c., a także naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. Wnosiła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa oraz zasądzenie na rzecz powoda wzajemnego kwoty 162 491 zł z ustawowymi odsetkami.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje: (...)

Skutki odstąpienia kupującego od umowy sprzedaży z powodu wad (art. 560 § 1 i 2 k.c.), do czego nawiązuje art. 709⁸ § 2 k.c., Sąd Najwyższy wyjaśnił w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 27 lutego 2003 r., III CZP 80/02 (OSNC 2003, nr 11, poz. 141), stwierdzając, że odstąpienie od umowy sprzedaży rzeczy ruchomej na podstawie art. 491 § 1 oraz art. 560 § 2 k.c. powoduje przejście własności tej rzeczy z powrotem na zbywcę. Wykładnię tę przyjął Sąd Apelacyjny i podziela ją skład Sądu Najwyższego rozpoznający skargę kasacyjną.

Nie doszło również do naruszenia art. 509 k.c. Stwierdzenie o braku możliwości przelania na korzystających uprawnienia do żądania zwrotu ceny zostało przez skarżącą wyjęte z kontekstu wypowiedzi zawartej w jednym akapicie, wskazującym, że leasingodawcę obciążają wszelkie skutki wynikające z odstąpienia od umowy, o którym mowa w art. 709⁸ § 4 zdanie pierwsze k.c. Brak jakiegokolwiek wzmianki w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku o umownym przelewie wierzytelności, usprawiedliwiony zbędnością rozważania tego wątku, prowadzi do wniosku, że objęte zarzutem stwierdzenie dotyczy braku podstaw do jednostronnego obciążenia korzystających obowiązkiem dochodzenia (realizacji) roszczenia, a taka ocena prawna jest prawidłowa. Należy jedynie uzupełnić wywody prawne Sądu drugiej instancji stwierdzeniem, że omawiany przelew przed wygaśnięciem leasingu nie wchodzi w grę ze względu na brak przedmiotu cesji i brak stosunku prawnego uzasadniającego rozporządzenie wierzytelnością przyszłą. (...)

Odstąpienie od umowy ze zbywcą przedmiotu leasingu, ze skutkami wyjaśnionymi w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2003 r., III CZP 80/02, zmienia stan prawny między nabywcą i zbywcą. Wygaśnięcie umowy sprzedaży i leasingu powoduje powstanie wierzytelności, którą finansujący może rozporządzać. Praktyka obrotu takimi prawami dopuszcza

również możliwość uzyskania części lub całkowitej ceny (np. faktoring). Nie ma przeszkód do uznania, że jest to korzyść uzyskana wskutek wygaśnięcia umowy ze zbywcą (art. 709⁸ § 5 k.c.) i w tym zakresie odmienne zapatrywanie skarżącej jest nieuzasadnione. Należy jednak rozważyć trafność zapatrywania – podważanego w skardze kasacyjnej – że ciężar realizacji tej korzyści obciąża finansującego, gdyż można założyć, iż wierzyciel uzyska jej zaspokojenie tylko w części (np. faktoring wiąże się ze stratą stanowiącą zysk faktora, istnieje ryzyko upadłości zbywcy itp.). Zastrzeżenia te nie mogą jednak przesłaniać zasadniczego celu gospodarczego umowy leasingu jako trójpodmiotowego stosunku prawnego opartego co najmniej na dwóch umowach (nabycia i oddania do używania), zawiązanego dobrowolnie przez przedsiębiorców oczekujących uzyskania korzyści majątkowej z wykonania tych umów. Wymagało to rozłożenia ryzyka oraz ciężarów między podmioty uczestniczące bezpośrednio w leasingu. Ustawodawca dał temu wyraz w licznych przepisach (art. 709³, art. 709⁴ § 2, art. 709⁵ § 3 i art. 709⁶ k.c.). Ryzyko związane z wadami rzeczy zostało rozłożone między finansującego i korzystającego stosownie do wpływu wykonania uprawnień na trwanie umowy leasingu (art. 709⁸ § 2 i 4 oraz § 5 k.c.). Szczegółowość unormowania wskazuje na zamiar ustawodawcy ochrony podmiotów zasadniczego węzła prawnego, tj. leasingu. Przepis art. 709⁸ k.c. nie daje podstaw do dokonywania dalszego podziału uprawnienia do odstąpienia przypisanego leasingodawcy na część kształtującą (odstąpienie od nabycia wygaszające również umowę leasingu) i część realizującą skutki tego odstąpienia (rozliczenie między zbywcą a korzystającym). Korzystający jest osobą trzecią w stosunku umownym nabycia rzeczy, a jego uprawnienia do wyboru przedmiotu oraz wykorzystania niektórych uprawnień z tytułu wad stanowią ustawowy skutek czynności prawnej między innymi stronami (art. 56 k.c.). Ponieważ ustawodawca nie wymienił skutku w postaci roszczenia o zwrot ceny wynikającego z odstąpienia od umowy ze zbywcą, wykładnia art. 709⁸ § 5 k.c. uzasadniająca zaskarżony wyrok jest prawidłowa, a dochodzenie roszczenia o zwrot ceny odbywa się stosownie do art. 494 zdanie drugie k.c.

Można dodać, że ryzyko związane z realizacją roszczenia o zwrot ceny finansujący może w pewnym zakresie zmniejszyć przypozywając zbywcę w procesie z korzystającym (art. 82 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało orzec, jak w sentencji.

